

ПРИЈАВА ТЕМАТСКОГ БЛОКА:
ВРХУНЦИ СЛОВЕНСКИХ КЊИЖЕВНОСТИ И НОБЕЛОВА НАГРАДА

Title of the thematic block/ Titre du bloc thématique proposé/ Заглавие тематического блока:

Врхунци словенских књижевности и Нобелова награда

Organizer/ Déposant/ Подающий заявку:

проф. др Александар Јерков и доц. др Мина Ђурић

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Студентски трг бр. 3, 11000 Београд, Србија

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

aleksandar.jerkov@gmail.com, mina.m.djuric@gmail.com

Subject outline/ Résumé du bloc thématique proposé/ Аннотация:

Увек је питање која књижевна дела су врхунска уметничка остварења, како су примљена на другим језицима и да ли у контексту других култура задржавају највиши статус. Нобелова награда за књижевност једно је од најзначајнијих светских признања које битно утиче на обликовање књижевног канона 20. и 21. века. Колико се приступ светској књижевности темељи на избору Нобеловог комитета и зашто је то битно за словенске књижевности? Гледајући из перспективе српске и словенских литература, европске и светске књижевности, блок отвара дијалог о добитницима Нобелове награде, о неким којима је награда измицала, и о награђеним ауторима који су потекли из словенских земаља али су дело остварили у другим срединама. Тематски блок је посвећен критичком дијалогу о Сјенкјевичу, Рејмонту, Буњину, Пастернаку, Андрићу, Шолохову, Милошу, Солжењицину, Сајферту, Бродском, Шимборској, Алексијевичевој, Токарчуковој, али и о Набокову, Сингеру и Канетију, и највреднијим делима оних који су за награду само предлагани.

Number of participants/ Nombre de participants au bloc thématique/ Количество докладчиков:

7 (седам) радова, али 8 (осам) ученика јер један рад има два коаутора

Countries/ Pays représentés/ Из каких стран:

Србија, Хрватска, Пољска, Украјина, Италија

Speaker/ Intervenant/ Докладчик: 1.

Фамилија, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

проф. др Александар Јерков

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Студентски трг 3, 11000 Београд, Србија

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

aleksandar.jerkov@gmail.com

Abstract/ Résumé /Краткие тезисы:

Атопија и дислокација: нигде је једнако добро као и свугде (Андрић, Црњански и Растко Петровић, Канети, Хандке и Зебалд, Буњин, Горки и Булгаков)

Атопија у медицини означава преосетљивост која условљава алергијску реакцију, док је у филозофији везана за Сократа и нешто изузетно што ретко можемо доживети. Овде се схвата као врста поетичке преосетљивости на изазове епохе, и као могућност да се изузетне вредности сабирају изван сваког места постојања, између Сократовог општег појма и ироније. Дислокација је конкретност премештања, измештања, сељења и расељености. Ова два термина повезују словенске писце и ауторе који су на посебан начин везани за словенске културе. Рад истражује епистемологију атопије и дислокације коју Нобелова награда истиче када је реч о словенским књижевностима. Питање нобеловаца и емиграната не схвата се као политички симптом већ као питање књижевне имагинације. Рад је мала теорија вредности у словенским књижевностима (и делима великих немачких

писаца окренутих словенским културама) и светској књижевности, али и ничега што преостаје изван ње. Атопија је тачна поетичка вредност разлике између нечега и ничега.

Speaker/ Intervenant/ Докладчик: 2.

Фамилија, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

доц. др Мина Ђурић

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Студентски трг 3, 11000 Београд, Србија

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

mina.m.djuric@gmail.com

Abstract/ Résumé/ Краткие тезисы:

(Не)могућа теорија статистике словенских нобеловаца

Кроз анализу доступне архивске грађе о номинацијама и добитницима Нобелове награде за књижевност, у реферату се нуде перспективе тумачења додела и недодељивања овог признања ауторима који су стварали на словенским језицима. Интерпретацијом података о номинацијама аутора словенских књижевности оцртава се и простор за развој поетичког и културолошког погледа на стратегију предлагања као на позицију успостављања моћи и одређивања канона словенских књижевности у оквирима светске. Дискусијама о томе који најноминованији аутори словенских књижевности нису награђени и да ли би се њиховим одликовањем подстакле промене у словенском и светском књижевном канону, гради се претпоставка и о алтернативној историји и теорији Нобела. Уз разматрања образложења одабира лауреата, испитује се да ли постоји меритум који везује поетике награђених словенских аутора, шта значи (не)могући Нобел словенских књижевности и да ли би и у свету словенских култура могло да постоји сродно признање.

Speaker/ Intervenat/ Докладчик: 3.

Фамилия, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

prof. dr Bogusław Zieliński

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Instytut Filologii Słowiańskiej, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Ul. Fredry 10, 61-701 Poznań, Polska

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

zielbog@amu.edu.pl

Abstract/ Résumé/ Краткие тезисы:

Добитници Нобелове награде из словенских земаља између поетике и политике

Нобелова награда се од 1901. додељује онима који „на пољу књижевности остваре изузетно дело које има идеалистичко усмерење”. Нобелов комитет је рано уочио вредности полске књижевности па је Сјенкјевич већ 1905. добио награду „као изузетни епски стваралац”, а Рејмонт 1924. „за велики национални еп”. После дуже паузе, 1980. у Милошу је Нобелов комитет препознао „бескомпромисну јасност” са којом је изразио „човека у свету тешких конфликта”, а недуго затим у делу Виславе Шимборске „поезију са ироничном прецизношћу”. Последња добитница, Олга Токарчук, награђена је 2018. за „наративну имагинацију која са енциклопедијском страшћу представља превладавање граница”. Рад се осврће на највреднија дела ових аутора узимајући у обзир естетски контекст у којем се уметничке вредности остварују, али поставља и питање политичких усмерења и друштвених околности. Имајући на уму историју награђивања, рад контрастира поетичке и политичке дилеме везане за овај важан корпус полске и светске литературе.

Speaker/ Intervenat/ Докладчик: 4.

Фамилия, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

prof. dr Anna Legeżyńska

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Instytut Filologii Polskiej, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Ul. Fredry 10, 61-701 Poznań, Polska

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

anialeg@amu.edu.pl

Abstract/ Résumé/ Краткие тезисы:

Утицај Нобелове награде на пољски књижевни канон

Гледано из перспективе односа словенских књижевности, пољски писци су добили пет Нобелових награда, две с почетка 20. века, две с краја 20. века, и једну у 21. веку. У којој мери то прати књижевноисторијску динамику развоја пољске књижевности и њеног односа према светској књижевности? Рад разматра колико је то одређивало токове пољске књижевности, а колико је израз унутрашњих поетичких процеса у пољској литератури, какав су „дискурс моћи” нобеловци градили у њој, и како се то види у динамици „књижевног поља”. Какав је утицај високог признања на место и значај писаца као што су Сјенкјевич и Рејмонт, контроверзе везане за њих, и однос цењених песника и кандидата као што су Херберт, Ружевић или Загајевски? Какво је место Милоша и Шимборске у плејади пољских песника, и како на слику словенских и пољске књижевности утиче релативно избалансирани однос добитника награде за поезију и прозу, што није случај у другим словенским књижевностима (где су Сајферт и Бродски награђени као песници)?

Speaker/ Intervenat/ Докладчик: 5.

Фамилия, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

проф. др Алла Татаренко

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Філологічний факультет, Львівський національний університет ім. Івана Франка

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Бул. Університетська 1, м. Львів, 79000, Україна

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

ala.tatarenko@gmail.com

Abstract/ Résumé/ Краткие тезисы:

**Како испричати историју: наративизација прошлости у делу Иве Андрића и
Светлане Алексијевич**

Овај рад разматра статус историјског сазнања прошлости, сведочанстава о њој и фикционализације у делу једног од најистакнутијих српских и словенских писаца, Иве Андрића. Рад се осврће и на разлике у статусу историјске реалности и њених изазова код Андрића и Црњанског. У односу на ове класике књижевности прве половине и средине 20. века, да ли се у даљим променама поетике и статуса књижевности јавља нека другачија тенденција и куда она води у светској књижевности и словенским литературама? Гледајући награђено дело Светлане Алексијевич, рад поставља питање нефикционалног и другачијег односа према искуственом, стварносном, репортерском. Тенденција нефикционализације и сведочења, дискурс разматрања и извештавања, поставља се унутар слике промена у књижевности на крају 20. и почетком 21. века.

Speaker/ Intervenat/ Докладчик: 6. i 7.

Фамилия, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

prof. dr Tomislav Brlek i doc. dr Adrijana Vidić

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za rusistiku Sveučilišta u Zadru

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Ivana Lučića 3, 10 Zagreb; Obala Petra Krešimira IV/2, 23 000 Zadar, Hrvatska

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

tbrlek@ffzg.hr; avidic@unizd.hr

Abstract/ Résumé/ Краткие тезисы:

Doktor Živago ili roman kao dijalektika

Životno djelo Pasternaka, roman *Doktor Živago*, strukturiran je nizom opozicija, dihotomija i antinomija, koje uspostavljaju složene odnose. Rad će istražiti poetičke odlike romana i nastojati da utvrdi poetički razlog za nagrađivanje. Analizira se kako roman prividno izravnim suprotstavljanjem lokaliteta (Moskva – Varikino) ili likova (Tonja – Lara) upućuje na analogno tumačenje temeljnih načela (revolucija – evolucija) i poziva (pjesnik – liječnik), dok evidentan princip interiorizirane razdijeljenosti (Antipov – Strelnikov) postavlja pitanje svoje primjenjivosti na eponimnog protagonista. Apozicija *doktor* implicira objektivnost, ali i ukazuje na zanimanje koje spaja kategorije privatno – javno, i lično – opće, dok prezime Živago sugerira subjektivnost, a iz etimoloških razloga stoji za posvemašnje imperesonalno (priroda). Kao što je vidljivo na primjeru odnosa poezija – proza, za Pasternakov roman nije konstitutivan (kvazi-)kartezijski konflikt, nego (neo-)hegelijanski Aufhebung.

Speaker/ Intervenat/ Докладчик: 8.

Фамилия, Имя /Nom, Prénom / Name, Surname:

dr Marija Bradaš

Institution/ Affiliation/ Академическое учреждение:

Dipartimento di Studi Linguistici e Culturali Comparati, Università Ca' Foscari

Institutional address/ Adresse institutionnelle/ Адрес учреждения:

Dorsoduro 3199, Calle Bernardo 30123 Venezia, Italia

e-mail/ Adresse électronique/ Электронный адрес:

marija.bradas@unive.it

Abstract/ Résumé/ Краткие тезисы:

Ivo Andrić i Miroslav Krleža pred Nobelovim komitetom i u italijanskoj kulturi: između kanonizacije i skrajnutosti

Rad analizira mesto dela Andrića i Krleže unutar italijanske kulture, uz osvrt prema drugim zapadnoevropskim zemljama. Iako su prevodima u riječkim i tršćanskim časopisima 20-ih godina 20. veka oba pisca ušla na ista (periferna) vrata, iako su imala isti status cenjenih autora iz susedne zemlje, sudbina njihovog dela imaće različit tok. Snažnije interesovanje za Andrića manifestovalo se i pre Nobela, dok Krležini romani italijanska izdanja doživljavaju tek dve decenije kasnije, i to kod manje značajnih izdavača, da bi ubrzo potom nestali. Da li je onda za Andrićev italijanski status vrhunskog pripovedača i jedinog južnoslovenskog pisca koji je uvršten u prestižnu Mondadorijevu seriju *Meridiani* pretežno zaslužan Nobel? Da li su u Krležinoj skrajnutosti i gotovo potpunoj anonimnosti posredi složeniji razlozi, imaju li oni i političku prirodu? Od italijanskog slučaja kao neke vrste kritičke probe može se krenuti ka celovitijem viđenju ovih autora u evropskoj i svetskoj književnosti.